

چالش‌های مدیریت جریان رادیکال در مجلس: از لایحه حجاب تا حفظ توازن سیاسی

مدیریت جریان رادیکال در مجلس که خواستار ابلاغ لایحه جنجالی حجاب هستند، نیازمند توجه به چندین بعد مهم است. زیرا قرار نیست با هر عقب‌نشینی آنها هم آرام شوند و پیشروی نکنند. بعد از حجاب، مسئله FATF و بعد از آن فیلترینگ و درنهایت به محاق بردن همه وعده‌های مهم پزشک‌ها در دستور کار اقلیت رادیکال مجلس است.

به گزارش سایت خبری پرسون، روزنامه شرق در گزارشی درباره اقدامات جدیدی حامیان قانون عفاف و حجاب نوشت:

بعد از حذف دو مهره کلیدی دولت چهاردهم قابل پیش‌بینی بود که رادیکال‌هایی که از پس این پیروزی جانی تازه گرفته‌اند، قدم‌های بلندتری در پیشروی به سمت پاستور بردارند. به خصوص که نیم‌نگاهی به همراهی جریان اصولگرایی نزدیک به قالیباف با خود نیز دارند زیرا می‌دانند برخی از نیروهای همراه و حامی قالیبافی علاقه ندارند از هیچ قافله‌ای عقب بمانند و همیشه در مسیر امواج شنا می‌کنند و اگر منافعشان اقتضا کند، دعوای درون‌جناحی را نادیده می‌گیرند و با مخالفان خود نیز هم‌سفره خواهند شد تا به اهداف خود برسند. هرچند اختلاف‌نظرها در میان دو طیف بسیار زیاد است اما ائتلاف فصلی ناممکن نیست، مانند این چندروزی که بهارستان از سر گذراند و قالیبافی که چشمانش را بر وفاق بست.

وقتی طیف قالیبافی همراه با طیف پایداری با ۱۸۲ رأی همتی را از بهارستان راهی خانه کردند، کمتر کسی به حذف محمدجواد ظریف در شامگاه همان روز می‌اندیشید اما ضربه دوم به میزانی عمیق بود که حتی رفتن همتی را به حاشیه برد زیرا این گفتمان دولت چهاردهم یعنی وفاق ملی بود که در زمین سخت سیاست‌ورزی با چهره عریان واقعیت جناح‌بازی‌ها روبه‌رو شد و پزشک‌ها بالاخره دانست که هرچه در برابر اصولگرایان سنتی، نواصولگرایان و رادیکال‌ها کوتاه بیايد، آنها با قدرت بیشتری به سمت او خواهند آمد؛ هرچند امید داشت در پایان ماجرای حذف چهره‌های کلیدی کابینه، حداقل همچنان میانه‌روها کنار وفاق ملی بمانند که صبح سه‌شنبه معلوم شد این امیدواری هم غلط از آب درآمد و استیضاحی که در صحن علنی مجلس اجرا شد، نشان داد فعلاً بهارستان روی سازگاری با پاستور را ندارد.

هم‌زمان با نطق میان‌دستور امیرحسین بانکی‌پور از طراحان اصلی قانون عفاف و حجاب در صحن علنی مجلس، هم‌فکرانش با هدایت نقدعلی دیگر نماینده رادیکال موافق قانون حجاب طوماری را به نمایش گذاشتند. در حالی که بسیاری از سیاست‌مداران معتقدند دوران رفتارهای پوپولیستی و نمایشی در مجلس تمام شده و عقلانیتی در مجلس حاکم است اما دیروز شاهد نمایش طوماری از امضای نمایندگان برای تحت فشار قراردادن قالیباف و متعاقب آن پزشک‌ها برای ابلاغ و اجرای قانون حجاب بودیم.

هم‌زمان بانکی‌پور در نطق میان‌دستور خود گفت: «مجلس در روز یکشنبه با رأی بالا به استیضاح، مخالفت خودش را با تصمیمات و رویه غلطی که در اقتصاد به وجود آمده بود، نشان داد؛ پیگیری‌ای که نسبت به انتصاب غیرقانونی انجام شده بود، روز دوشنبه منجر به استعفای فردی که غیرقانونی منصوب شده بود، شد و امروز نمایندگان به خواست فرهنگی مردم توجه دارند». نماینده اصفهان در مجلس شورای اسلامی با اشاره به نامه نمایندگان درخصوص لایحه عفاف و حجاب تأکید کرد: «جهت جلوگیری از بی‌بندوباری، فساد، برهنگی و به دنبال درخواست‌های مکرر مردمی و پیام مردم در راهپیمایی ۲۲ بهمن، ۲۰۹ نماینده مجلس شورای اسلامی با امضای نامه‌ای خطاب به رئیس مجلس، خواستار ابلاغ قانون حمایت از خانواده از طریق ترویج فرهنگ حجاب و عفاف شدند». در نهایت ساعاتی بعد نام ۲۰۹ امضاکننده منتشر شد و شاهد ائتلاف دوباره قالیبافی‌ها و پایداری‌های مجلس بودیم البته طومار به امضای ۱۰۹ نماینده رسیده بود که حداقل در این برنامه شاهد همراهی جریان میانه‌رو اصولگرایی با رادیکال‌ها نبودیم. البته محمد مهدی شهریار، نماینده بجنورد، در گفت‌وگویی درباره واکنش قالیباف به این نامه گفت: آقای قالیباف در صحن مجلس نبودند و افرادی هم که نزدیک به ایشان هستند، آن‌چنان به دنبال این موضوع نبودند. او همچنین به خبرآنلاین گفته است «من به نمایندگان گفتم که وقتی نهادهای بالادستی صلاح می‌دانند که این قانون فعلاً متوقف شود یا مخالفت می‌کنند، شما چه‌کاره هستید که در همه موارد مدعی هستید؟ اگر ولایت‌پذیر هستید و از قوانین پیروی می‌کنید، دیگر نباید دنبال این مسائل باشید. حتماً باید خود آقا سخنانی کند تا اینها قبول کنند؟»

این نماینده مجلس درباره اهداف تندروها هم گفت: اهداف سیاسی دارند، در استیضاح آقای همتی هم مسئله اقتصاد مطرح نبود. از طرق مختلف می‌خواهند دولت را بزنند، یک روز بحث آقای ظریف و همتی را مطرح می‌کنند، یک روز دیگر بحث قانون عفاف و حجاب و فردا وزیر دیگری را استیضاح می‌کنند. نمی‌خواهند امور بر وفق مراد مردم بچرخد. می‌خواهند با ایجاد نارضایتی علیه دولت، انتخابات بعدی را پیروز شوند. هسته اصلی که این برنامه‌ریزی را انجام می‌دهد به دنبال پیروزی در انتخابات است». بنابراین هم اهداف سیاسی جناح بازنده انتخابات تیرماه مشخص است هم اختلاف درون‌جناحی اصولگرایان، زیرا اختلافات در دیدگاه‌های سیاسی و استراتژی‌های طیف‌های اصولگرایی چیزی نیست که بتوانند به راحتی با هم در یک مسیر قرار بگیرند و مشکلات جدی میان آنها وجود دارد، همان‌طور که شاهد بودیم در انتخابات مجلس دوازدهم این اختلافات به وضوح نشان از مرزبندی‌های سیاسی عمیق میان آنها داشت. به عنوان مثال، در کارزار انتخاباتی مجلس دوازدهم حدادعادل که ریاست شورای ائتلاف اصولگرایان را بر عهده دارد، فهرست شورای ائتلاف را فهرست «چنارها» و فهرست جلیلی و حامیان رئیسی را «پاجوش‌ها» نامید.

در انتخابات مجلس دوازدهم، اختلافات بین این دو گروه به اندازه‌ای جدی بود که افشاگری‌های پایداری‌ها علیه قالیباف او را زمین‌گیر کرد و در نهایت از پس کاهش مشارکت، هرکدام با حداقل آرا راهی بهارستان شدند.

در انتخابات ۱۴۰۳ هم تیم جلیلی و نزدیکان او از جریان اصلی اصولگرایان جدا شدند و با برند خود وارد انتخابات شدند و تلاش برای ائتلاف شکست خورد، در نهایت هم با همین دست‌فرمان سیاسی عدم اجماع بین جریان‌های اصولگرایی در برابر نامزد تازه‌نفس و نه‌چندان مشهور جناح مقابل، محکوم به شکست بودند.

این اختلافات نشان‌دهنده تنش‌ها و رقابت‌های عمیق در میان اصولگرایان است که احتمال ائتلاف بین این گروه‌ها را کاهش می‌دهد. هرچند ممکن است به تناوب شاهد ائتلاف فصلی بینشان باشیم مانند همراهی هر دو طیف در استیضاح همتی اما بعید است در موارد دیگری که قالیباف می‌خواهد قدرتش برای مدیریت مجلس و البته اختیاراتش در همراهی با سایر قوا را نشان دهد، شاهد چنین ائتلاف‌های استراتژیکی باشیم. اما این روزها که طعم پیروزی زیر زبان پایداری‌ها مزه کرده، توانسته‌اند فضای سیاسی مجلس را در اختیار بگیرند که در امضای ۲۰۹ نماینده مجلس پای طومار ابلاغ لایحه حجاب بسیار خودنمایی کرد. درباره اینکه قالیباف در برابر این طیف سکوت اختیار کرده و در برابر جریانی که بارها با افشاگری‌های مختلف از جمله سیمونی‌گیت به اعتبار او صدمه زده، این‌چنین کوتاه می‌آید، باید به دنبال توضیحی منطقی بود که در بده‌بستان‌های سیاسی معمول در بهارستان قالیباف نگران صندلی ریاست در سال آینده است یا به دنبال سهم بیشتر از دولت برای ماندن پای میز وفاق پزشکیان.

طوماری برای دیده‌شدن و سهم‌خواهی بیشتر

به‌هرحال تحلیل حرکت رادیکال‌ها در نمایش طومار برای ابلاغ لایحه حجاب در مجلس و ریشه‌های سیاسی و تاریخی این‌گونه برخوردها می‌تواند به درک بهتر دینامیک‌های سیاسی و فرهنگی جامعه ایران کمک کند.

به هر حال این نوع حرکت‌های رادیکال‌ها به کلیشه‌ای از اقداماتی تبدیل شده که عموماً با استفاده از فشارهای اجتماعی، رسانه‌ای و سیاسی، سعی در تحمیل نظرات و دیدگاه‌های خود بر جامعه دارند. این نوع برخوردها معمولاً از سوی گروه‌ها و جریاناتی صورت می‌گیرد که خود را نماینده ارزش‌های سنتی می‌دانند و در برابر تغییرات اجتماعی مقاومت می‌کنند، بنابراین برای دیده‌شدن به حرکت نمایشی روی می‌آورند.

نمایش طومار در مجلس به نوعی ابراز قدرت و تداوم فشار از سوی رادیکال‌ها برای قانونی‌کردن حجاب در سطح ملی است. این حرکت می‌تواند نشان‌دهنده این باشد که رادیکال‌ها در پی مطرح‌کردن خود به عنوان مدافعان ارزش‌ها و فرهنگ‌های عقیدتی هستند اما در سطحی بالاتر سیاست‌گذاران کلان کشور آگاهی دقیقی از تبعات اجرای این قانون دارند و می‌دانند ممکن است هزینه گزافی برای کشور به بار آورد. اما اینکه میانه‌روهای مجلس با خواست تندروها همراهی کنند آن‌هم زمانی که به تبعات تصمیم خود واقف هستند، جز تخریب دولت و وادارکردن پزشکیان برای عقب‌نشینی از وعده‌های انتخاباتی و رساندن او به ناامیدی در تحقق وعده‌ها و گرفتن ماهی خود از گل‌آلودشدن فضای سیاست داخلی هدف دیگری ندارد. حال اگر از این رهگذر بتوانند سهمی بیشتر تصاحب کنند و همچنان عنان انتصابات را در دست بگیرند که چه بهتر.

اما پزشکیان می‌خواهد با این مجلس یک‌دست در برابر خود چه کند؟!

مدیریت جریان رادیکال در مجلس که خواستار ابلاغ لایحه جنجالی حجاب هستند، نیازمند توجه به چندین بعد مهم است. زیرا قرار نیست با هر عقب‌نشینی آنها هم آرام شوند و پیشروی نکنند. بعد از حجاب، مسئله FATF و بعد از آن فیلترینگ و درنهایت به محاق بردن همه وعده‌های مهم پزشکیان در دستور کار اقلیت رادیکال مجلس است.

اول اینکه مهم است میزان نفوذ و قدرت سیاسی این جریان در مجلس و همچنین در جامعه شناسایی شود. اگرچه تاکنون بارها گفته شده پایداری‌ها حداکثر ۷۰ کرسی را رسماً در اختیار دارند اما در این چند روز دیدیم در بسیج نمایندگان کاملاً موفق عمل کرده‌اند بنابراین فهم دقیق از ساختار داخلی مجلس و جمعیت‌های حامی این جریان می‌تواند به مدیریت بهتر آن کمک کند.

از این رو معاون پارلمانی دولت کار سختی در پیش دارد و باید در برقراری ارتباطات مؤثر با اعضای مؤثر و میانه‌رو مجلس پویاتر نقش‌آفرینی کند زیرا بدون رایزنی و تلاش بی‌وقفه برای مذاکرات و گفت‌وگو با نمایندگان و گروه‌های دیگر برای هم‌فکری و رسیدن به توافق‌های مشترک، مجلس تا پایان دوره‌اش مقابل پاستور خواهد بود. نباید فراموش کنیم هم‌اکنون اگر قرار به ابلاغ قانون حجاب تحت فشار رادیکال‌ها باشد، معضل اجرای مواد سختگیرانه این قانون همچنان پابرجاست بنابراین استفاده از رسانه‌ها برای افزایش آگاهی عمومی و ارائه تحلیل‌های منطقی و مستند از پیامدهای اجتماعی و سیاسی این قانون می‌تواند کمک کند تا افکار عمومی به سمت شناخت این روند حرکت کنند و بخش میانه‌رو مجلس در کنار دولت و مردم بماند زیرا تلاش چندباره تندروها برای لشکرکشی خیابانی به حضور اندک معترضان ساماندهی‌شده از قبل ختم شده که نشان از عدم همراهی افکار عمومی با این قانون دارد.

به‌هرحال مدیریت جریان رادیکال که خواستار ابلاغ قانون جنجالی حجاب در مجلس هستند، نیازمند رویکردی چندجانبه و هوشمندانه است که شامل تحلیل قدرت، تعامل، تدوین سیاست‌های قانونی، استفاده مؤثر از رسانه‌ها و ایجاد فضایی آزاد برای گفت‌وگو است. چنین راهکارهایی می‌تواند به ایجاد توازن در تصمیم‌گیری‌ها و نمایندگی بهتر جامعه کمک کند.

البته رادیکال‌ها غالباً به دنبال حفظ قدرت سیاسی و اجتماعی خود از طریق توجیه فرهنگی با برخوردهای تند هستند. به علاوه، این برخوردها می‌تواند به عنوان ابزاری برای مقابله با تغییرات اجتماعی و فرهنگی که ممکن است تهدیدکننده ثبات آنها به نظر برسد، استفاده شود. بنابراین نحوه مواجهه با این طیف همیشه سختی‌های خود را داشته و دهه ۸۰ نمایش کفن‌پوشان بارها دولت اصلاحات را با چالش مواجه کرد که این روزها حداقل بین مردم این نمایش‌ها طرفداری ندارد. هرچند با گذشت دو دهه همچنان تندروها خود را در مقابله با جریانات روشنفکری و دینی که به دنبال تغییر و اصلاح هستند، قرار می‌دهند، نمایش طومار به نوعی یک واکنش به این جریانات محسوب می‌شود و نشان از آن دارد که تندروها از پذیرفتن هرگونه تغییری در نظام اجتماعی هراسان هستند. بنابراین حرکت دیروز تندروها برای ابلاغ لایحه حجاب در مجلس یک پدیده نمایشی است که ریشه‌های سیاسی، تاریخی و اجتماعی آن به تحولات جامعه ایران پس از انقلاب برمی‌گردد. این نوع برخوردها نشان‌دهنده چالش‌های عمیق میان سنت و مدرنیته در

ایران است و نمی‌تواند به سادگی نادیده گرفته شود. در حالی که تندروها سعی بر ترویج ارزش‌های خود دارند، واقعیت‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه می‌تواند به چالش کشیده شود و عواقب سیاسی و اجتماعی گسترده‌تری را به همراه داشته باشد. تندروها با تکیه بر حامیان سنتی خود و با سروصدای زیاد به دنبال انتخابات بعدی هستند، آنها می‌دانند تنها راه بازگشت جلیلی به کارزار انتخابات بعدی ناامیدی مردم از تغییر و کاهش مشارکت است، پس زمین بازی را به خوبی می‌شناسند. حال باید دید قالیبافی‌ها در این مسیر کدام سو خواهند ایستاد.